



ROLA INNOWACJI FINANSOWYCH W DZIAŁALNOŚCI BANKÓW KOMERCYJNYCH

Sylvia Stachera-Włodarczyk

Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania

Streszczenie: Niewątpliwie w ostatnim okresie istotnym elementem osiągnięcia przewagi konkurencyjnej w sektorze finansowym, zwłaszcza bankowym, są innowacje. Stanowią one kluczowy czynnik determinujący potencjał banków do dostosowywania się do nowych warunków rynkowych. Przyczyniają się one bowiem nie tylko do utrzymania pozycji banków na rynku, ale także kształtują zmiany w dotychczasowych sposobach ich funkcjonowania i wprowadzaniu nowych metod obsługi klientów. Celem artykułu jest przedstawienie, w kontekście specyfiki innowacji finansowych, ich roli w działalności banków, a także określenie potencjalnych korzyści, jakie wiążą się z wprowadzaniem innowacji finansowych w bankach.

Słowa kluczowe: innowacje finansowe, rodzaje innowacji finansowych, determinanty innowacji finansowych, korzyści z innowacji finansowych

Wprowadzenie

Współcześnie umiejętność banków w zakresie dostosowywania się do niestabilnych warunków rynkowych, które niewątpliwie determinowane są nie tylko rosnącym znaczeniem technologii, ale także trendami związanymi z postępującą globalizacją, to jedna z istotnych determinant ich rozwoju. Dlatego też banki dostrzegają konieczność ciągłego doskonalenia swoich produktów oraz tworzenia nowych, coraz lepiej zaspokajających potrzeby ich potencjalnych klientów. W praktyce znajduje to odzwierciedlenie we wprowadzaniu przez nie różnego rodzaju innowacji.

Specyfika innowacji finansowych

Kategoria innowacji stanowi kategorię interdyscyplinarną, która jest analizowana z wielu perspektyw badawczych, o czym świadczy różnorodność definicji tego pojęcia czy też prób zróżnicowania jej podstawowych typów.

Innowacje pojawiają się w sytuacji, gdy zarówno w celu zmiany warunków funkcjonowania danego podmiotu, jak również w celu poprawy jego sytuacji wprowadzane są nowe pomysły, rozwiązania oraz instrumenty¹. Charakteryzują się

¹ M. Dabic, V. Cvijanovic, M. Gonzalez-Loureiro, *Keynesian, Post-Keynesian Versus Schumpeterian, Neo-Schumpeterian. An Integrated Approach to the Innovation Theory*, „Management Decision”

kreatywnością, odmiennością rozwiązań oraz wyższą użytecznością, co niewątpliwie wiąże się z ich upowszechnianiem w praktyce². W literaturze przedmiotu innowacje definiowane są, poczynawszy od podkreślania ich aspektów technologicznych³, a skończywszy na bardzo szerokich kategoriach obejmujących takie dziedziny jak życie społeczne i gospodarcze⁴.

Dla prawidłowego funkcjonowania banków, jako specyficznego rodzaju przedsiębiorstwa działającego na rynkach finansowych, niewątpliwie istotne znaczenie mają innowacje finansowe. Określa się je jako usługi finansowe wiążące się z przedstawieniem określonej grupie klientów nowego produktu lub działaniami mającymi na celu wprowadzenie i doskonalenie zarówno nowych instrumentów finansowych bądź zmian w strukturach organizacyjnych, jak również wprowadzanie nowoczesnych technik i informatyzacji⁵.

Innowacje finansowe, podobnie jak sama kategoria innowacji, nie są jednolicie interpretowane, bowiem nie wypracowano ich uniwersalnej definicji. Większość znajdujących się w literaturze przedmiotu terminologii cechuje wąskie⁶ ujęcie tematu. Zgodnie z nim kategoria innowacji jest definiowana jako nowe rozwiązania w zakresie instrumentów finansowych⁷. Z kolei ujęcie szerokie⁸ innowacji dotyczy

2011, Vol. 49(2), s. 195-207; W.M. Grudzewski, I.K. Hejduk, A. Sankowska, M. Wańtuchowicz, *Sustainability w biznesie, czyli przedsiębiorstwo przyszłości. Zmiany paradygmatów i koncepcji zarządzania*, Poltext, Warszawa 2010, s. 116.

² *Wspólna Europa – innowacyjność w działalności przedsiębiorstw*, red. H. Brdulak, T. Gołębiowski, Difin, Warszawa 2003, s. 17.

³ W ujęciu tym innowacje są definiowane w wąskim zakresie, zgodnie z którym innowacja oznacza celowe i zorganizowane wprowadzanie zmian, polegające na zastępowaniu dotychczasowych stanów rzeczy innymi, ocenianymi pozytywnie zgodnie z określonymi kryteriami składającymi się na postęp. Zob.: P.F. Drucker, *Innowacje i przedsiębiorczość*, PWE, Warszawa 1992, s. 42.

⁴ M. Zastempowski, *Uwarunkowania budowy potencjału innowacyjnego polskich małych i średnich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2010, s. 57-60. W szerszym ujęciu innowacje to wszystko to, co jest postrzegane jako nowe. Jest nią każda myśl, zachowanie czy też rzecz, która jest nowa, tzn. jakościowo różna od form do tej pory istniejących. Zob.: *Przedsiębiorstwo przyszłości*, red. W.M. Grudzewski, I.K. Hejduk, Difin, Warszawa 2000, s. 138-139.

⁵ S. Bakalarczyk, *Innowacje bankowe. Bankowość elektroniczna, bankowość inwestycyjna i inżynieria finansowa*, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2006, s. 4.

⁶ Węższe ujęcie reprezentują m.in.: F. Fabozzi, I. Modigliani, *Capital Markets. Institutions and Instrument* Person Education International, Upper Saddle River 2003, s. 27-28; W.S. Frame, L.J. White, *Technological Change, Financial Innovation and Diffusion in Banking*, Federal Reserve Bank of Atlanta, Atlanta 2009, s. 3; L. Anderloni, P. Bongini, *Is Financial Innovation Still a Relevant Issue?*, [w:] *Financial Innovation in Retail and Corporate Banking*, eds. L. Anderloni, D.T. Llewellyn, R.H. Schmidt, Edward Elgar, Cheltenham 2009, s. 41-43; M. Al-Kaber, *Rynki finansowe*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2010, s. 135-136.

⁷ Chodzi tutaj o całkowicie nowe instrumenty, kombinacje kilku tradycyjnych instrumentów, modyfikacje tradycyjnych instrumentów, nowe zastosowania już istniejących instrumentów finansowych, nowe techniki i usługi finansowe.

⁸ Podejście do szerszego definiowania innowacji finansowych reprezentują m.in.: Z.J. Gubler, *Instruments, Institutions and the Modern Process of Financial Innovation*, <http://ssrn.com/abstract=1608409>, s. 18; M. Stradomski, *Innowacje finansowe w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa*, Grafika, Poznań 2006, s. 24; P. Tufano, *Financial Innovation*, [w:] *Handbook of the Economics of Finance*, eds. G. Constantinides, M. Harris, R. Stulz, Amsterdam 2003, s. 307-336; A. Juhkam, *Financial Innovation in Estonia*, „PRAXIS Working Paper” 2003, No. 6, s. 3.

nowych rozwiązań związanych z którymkolwiek elementem systemu finansowego⁹. Ujęcia te zostały zaprezentowane w tabeli 1.

Tabela1. Ujęcie innowacji finansowych – przegląd definicji

Innowacje finansowe - ujęcie wąskie	Innowacje finansowe - ujęcie szerokie
– całkowicie nowe rozwiązania lub tradycyjne instrumenty, w których nowe elementy konstrukcyjne wprowadzono, aby zwiększyć ich płynność oraz zakres potencjalnych zastosowań dzięki lepszemu dopasowaniu do warunków funkcjonowania; – substytuty tradycyjnych instrumentów (istniejących rozwiązań) poprawiających sytuację podmiotów stosujących je; – instrumenty, które mogą być stosowane jako zabezpieczenie przed zwiększoną zmiennością parametrów rynkowych; – instrumenty złożone, powstałe na bazie kilku prostych, tradycyjnych instrumentów finansowych; – instrumenty znajdujące zastosowanie w nowych procesach, technikach lub strategiach finansowych podmiotów stosujących je po raz pierwszy	– akt tworzenia i popularyzacji nowego instrumentu, ale też nowej technologii, instytucji czy rynku; – pozytywna zmiana zachodząca w pośrednictwie finansowym lub systemie finansowym: w instytucji finansowej (bankach komercyjnych, funduszach emerytalnych lub inwestycyjnych), inwestycyjnych rynkach finansowych (rynku akcji, rynku instrumentów dłużnych, rynku instrumentów pochodnych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: J. Błach, *Innowacje finansowe i ich znaczenie we współczesnym systemie finansowym – identyfikacja i systematyzacja problemu*, „e-Finanse” 2011, nr 7(3), s. 19; P. Tufano, Financial Innovation, [w:] *Handbook of the Economics of Finance*, eds. G. Constantinides, M. Harris, R. Stulz, Amsterdam 2003, s. 307-336; A. Juhkam, *Financial Innovation in Estonia*, „PRAXIS Working Paper” 2003, No. 6, s. 3

Zaprezentowane ujęcia problematyki innowacji finansowych wyraźnie wskazują, iż z jednej strony innowacje finansowe pozwalają sfinansować innowacyjne projekty, z drugiej zaś rozwój technologiczny wymusza na rynkach finansowych oraz funkcjonujących na nich podmiotach konieczność dostosowywania się do zmian właśnie poprzez wprowadzanie różnego rodzaju innowacji finansowych.

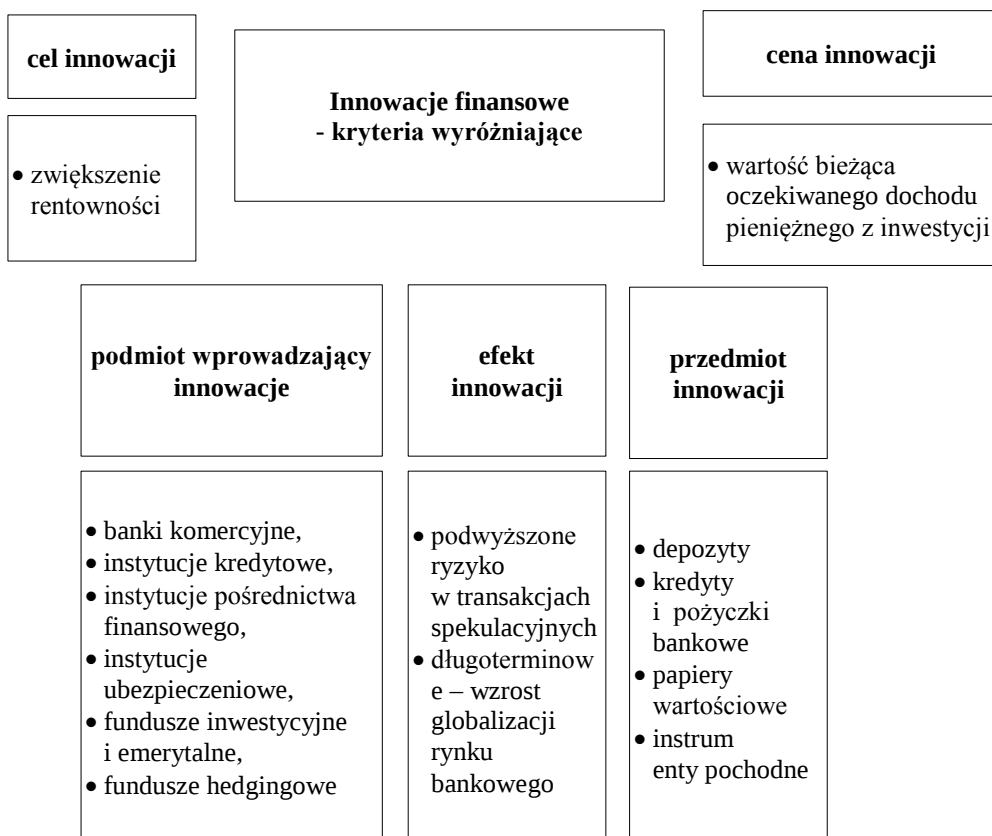
Generalnie wyróżnia się trzy zasadnicze czynniki, które zmuszają banki do wprowadzania innowacji finansowych. Zalicza się do nich¹⁰:

⁹ To jest: nowe instytucje pośrednictwa finansowego (np. holdingi finansowe), nowe instrumenty finansowe (np. opcje walutowe), nowe rynki finansowe (np. rynek instrumentów pochodnych), nowe usługi finansowe (np. sekurytyzacja należności), nowe techniki finansowania (np. finansowanie typu mezzanine).

¹⁰ P. Niczyporuk, A. Talecka, *Bankowość. Podstawowe zagadnienia*, Temida 2 Wydawnictwo Stowarzyszenia Absolwentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2011, s. 55.

- niestabilność finansowa, związana z nieprzewidywalnymi zmianami stóp procentowych, kursów walutowych powodującymi wzrost zapotrzebowania na nowe instrumenty finansowe zabezpieczające przed tego rodzaju ryzykami;
- regulacje prawne ograniczające stosowanie określonych typów pośrednictwa finansowego;
- rozwój technologii umożliwiający tworzenie nowych produktów bankowych oraz redukcję kosztów jednostkowych.

Zastosowanie innowacji finansowych zwiększa konkurencyjność podmiotów gospodarczych, zwłaszcza banków. Dlatego też współcześnie ich rozwój jest wręcz niemożliwy bez właściwego zarządzania innowacjami włączonego w proces zarządzania wiedzą, informacją, reputacją oraz zaufaniem. Istotna jest zatem umiejętność rozpoznania podstawowych cech innowacji finansowych. Cechy te zostały zaprezentowane na rysunku 1.



Rysunek 1. Cechy innowacji finansowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: I. Pyka, *Produktowe innowacje banków komercyjnych. Analiza przyczynowo-skutkowa*, [w:] *Innowacje w bankowości i finansach*, t. 1, red. I. Pyka, J. Cichy, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Studia Ekonomiczne nr 173, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2013, s. 255

Innowacje finansowe odnoszące się do obszaru funkcjonowania banków, określane jako innowacje bankowe, dotyczą nowych, dotychczas niestosowanych operacji bankowych lub instrumentów finansowych. Są to zatem działania zarówno o charakterze organizacyjnym, jak i technicznym, polegające na wprowadzaniu nowych produktów bankowych, zmian organizacyjnych czy też nowych technik i technologii¹¹. Ponadto innowacje są skutecznym narzędziem w rywalizacji¹² pomiędzy bankami i nie tylko. Bowiem wprowadzanie innowacji ma na celu zwiększenie ich dominacji również nad pozostałymi instytucjami. Wynika to z faktu, że wykorzystanie nowych – w założeniu lepszych – rozwiązań daje bankom możliwość przejęcia klientów od konkurencji.

Systematyka i determinanty innowacji finansowych

Różnorodność interpretacji pojęcia innowacji finansowych oraz specyfika mechanizmów ich tworzenia i wprowadzania powodują, iż ujmując je według różnych kryteriów klasyfikacyjnych. Do najważniejszych z nich można zaliczyć¹³: źródła innowacji, czynniki oddziałujące na proces tworzenia i wprowadzania innowacji, motywy wykorzystania innowacji, elementy systemu finansowego, w których pojawiają się innowacje, typy innowacji, efekty zastosowania innowacji, moment powstania innowacji, instrument bazowy (w przypadku instrumentów finansowych). Podstawowe rodzaje innowacji finansowych występujących w ramach przedstawionych kryteriów prezentuje rysunek 2.

Innowacje finansowe mogą być również klasyfikowane zgodnie z pełnionymi przez nie funkcjami. Wówczas wyróżnia się innowacje ujmowane jako¹⁴:

- Instrumenty poszerzające rynek, które zwiększają płynność rynków finansowych, poprawiają dostępność funduszy dla podmiotów poszukujących środków finansowych oraz umożliwiają korzystanie z nowych możliwości inwestycyjnych przez podmioty posiadające nadwyżki finansowe.
- Instrumenty zarządzania ryzykiem, które umożliwiają transfer ryzyka finansowego do tych podmiotów, które charakteryzują się mniejszą awersją do ryzyka lub są lepiej przygotowane do radzenia sobie z nim.
- Instrumenty i procesy arbitrażowe, dające możliwość osiągnięcia zysku na różnicach w poziomie kosztów i stóp zwrotu na różnych rynkach.

¹¹ M. Ziemia, *Innowacje w polskim sektorze bankowym – rozwój bankowości elektronicznej*, [w:] *Innowacyjność w systemach finansowych*, red. B. Mikołajczyk, Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica nr 266, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012, s. 160.

¹² Należy podkreślić, iż niektórzy autorzy innowacje finansowe wskazują jako jedną z istotnych przyczyn kryzysu finansowego. Szerzej na ten temat: A. Gemzik-Salvach, *Innowacje finansowe jako przyczyna kryzysu na rynkach finansowych*, „e-Finanse” 2009, nr 3.

¹³ J. Błach, *Innowacje finansowe i ich znaczenie we współczesnym systemie finansowym – identyfikacja i systematyzacja problemu*, „e-Finanse” 2011, nr 7(3), s. 23-24.

¹⁴ M. Al-Kaber, *Rynki ...*, op. cit., s. 137; F.J. Fabozzi, F. Modigliani, *Capital Markets ...*, op. cit., s. 27.

KRYTERIA KLASYFIKACJI			
Źródła innowacji		Czynniki innowacji	
Innowacje sterowane popytem	Innowacje sterowane podażą	Innowacje sterowane czynnikami zewnętrznymi	Innowacje sterowane czynnikami wewnętrznymi
Motywy innowacji		Elementy systemu finansowego	
Innowacje adaptacyjne Innowacje agresywne	Innowacje defensywne Innowacje ochronne Innowacje reaktywne	Nowe rynki finansowe Nowe instytucje finansowe Nowe instrumenty finansowe Nowe regulacje finansowe	
Typy innowacji		Efekt innowacji	
Innowacje produktowe Innowacje procesowe Innowacje zmieniające poziom ryzyka		Innowacje zrównoważone (właściwe)	Innowacje zrównoważone (niewłaściwe)
Aktywa bazowe			
Innowacje związane z instrumentami udziałowymi	Innowacje związane z instrumentami dłużnymi		

Rysunek 2. Rodzaje innowacji finansowych – podstawowe kryteria klasyfikacyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: D.T. Llewellyn, *Financial Innovation and the Economics of Banking and the Financial System*, [w:] *Financial Innovation in Retail and Corporate Banking*, eds. L. Anderloni, D.T. Llewellyn, R.H. Schmidt, Edward Elgar, Cheltenham 2009, s. 1; M. Stradomski, *Innowacje finansowe w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa*, Grafika, Poznań 2006, s. 24

Inna klasyfikacja innowacji finansowych opierająca się na pełnionych przez nie funkcjach¹⁵ wyróżnia z kolei pięć grup innowacji finansowych, a mianowicie¹⁶:

- umożliwiające transfer ryzyka cenowego, czyli grupa innowacji finansowych dostarczająca uczestnikom rynku bardziej efektywnych środków zarządzania ryzykiem cenowym czy ryzykiem kursu walutowego;
- umożliwiające transfer ryzyka kredytowego, czyli grupa innowacji finansowych pozwalająca na realokację ryzyka niedotrzymania warunków umowy przez partnera transakcji;
- zwiększające płynność, grupa innowacji finansowych mogących mieć różne konsekwencje: podnoszące płynność rynku, a zatem pozwalające podmiotom deficytowym na poszukiwanie dodatkowych źródeł funduszy oraz umożliwiające uczestnikom rynku omijanie niekorzystnych regulacji prawnych;

¹⁵ Klasyfikacja ta została opracowana przez Bank Rozrachunków Międzynarodowych (Bank for International Settlements – BIS).

¹⁶ F.J. Fabozzi, F. Modigliani, *Capital Markets* ..., op. cit., s. 27.

- zwiększające dostępność kapitału obcego;
- zwiększające dostępność kapitału własnego.

Przedstawiona systematyka innowacji stanowi podstawę dla bardziej rozbudowanego podejścia, co prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Systematyka innowacji finansowych w aspekcie realizowanych funkcji

Rodzaj innowacji	Cechy
Innowacje transferu ryzyka	Instrumenty i techniki redukcji ryzyka lub ochrony przed wszystkimi typami ryzyka rynkowego: ryzykiem cenowym, ryzykiem kursu walutowego, ryzykiem stop procentowych, ryzykiem kredytowym (np. instrumenty pochodne, sekurytyzacja, kolateralizacja)
Innowacje wyceny ryzyka	Wybrany rodzaj ryzyka wynikający z danego instrumentu finansowego może być oddzielony, wyceniony oraz sprzedany niezależnie od innych rodzajów ryzyka zawartych w tym instrumencie (np. poprzez rynek wtórny transakcji na instrumenty typu CDO czy ABS).
Innowacje wspomagające płynność	Zwiększenie płynności aktywów lub instrumentów finansowych (np. poprzez proces sekurytyzacji umowy kredytowe mogą być przedmiotem obrotu na rynku wtórnym, przez co struktura aktywów instytucji kredytowej ulega poprawie).
Innowacje zwiększające dostępność finansowania dłużnego	Poprzez ułatwiony dostęp do rynków dłużnych lub poprzez rosnącą pojemność zadłużeniową zarówno kredytodawców, jak i kredytobiorców (np. poprzez wykorzystanie instrumentów typu CDO lub CDS).
Innowacje zwiększające dostępność finansowania udziałowego	Poprzez ułatwiony dostęp do finansowania własnego oraz wyższą elastyczność struktury kapitału (np. poprzez zastosowanie swapów długu na kapitał własny czy instrumentów zamiennych).
Innowacje ubezpieczeniowe	Zwiększające możliwość ubezpieczenia ryzyka w zamian za płatność określonej składki ubezpieczeniowej (np. ryzyko kredytowe może być ubezpieczone poprzez emisję instrumentów typu CDS).
Innowacje w zarządzaniu aktywami i pasywami	Zwiększające zakres możliwości zarządzania aktywami i pasywami podmiotów gospodarczych (np. poprzez sekurytyzację, instrumenty typu CD czy CDO).
Innowacje w finansowaniu instytucji finansowych	Zwiększające dostęp źródeł finansowania dla instytucji finansowych (np. sekurytyzacja pozwala na dywersyfikację źródeł finansowania działalności instytucji finansowych).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: D.T. Llewellyn, *Financial Innovation and the Economics of Banking and the Financial System*, [w:] *Financial Innovation in Retail and Corporate Banking*, eds. L. Anderloni, D.T. Llewellyn, R.H. Schmidt, Edward Elgar, Cheltenham 2009, s. 5-7

Bez względu na rodzaj innowacji finansowych są one determinowane przez pewne grupy czynników¹⁷. Wśród czynników mających wpływ na zwiększoną aktywność instytucji finansowych w zakresie tworzenia i wprowadzania innowacji finansowych wymienić można niewątpliwie¹⁸:

- globalizację i dezintermediację rynków finansowych,
- wzrost w zakresie zmienności parametrów rynkowych,
- deregulację i liberalizację przepływów kapitałowych,
- dynamiczny rozwój technologii informatycznych i komunikacyjnych,
- wzmożoną konkurencję pomiędzy instytucjami finansowymi,
- poszukiwanie nowych źródeł przychodów,
- rosnące znaczenie procesu zarządzania.

Zasadniczo czynniki te obejmują dwie grupy. Pierwszą grupę stanowią czynniki wewnętrzne, które wynikają zarówno z potrzeb i celów, jak również decyzji i zmian w stylu zarządzania instytucji finansowych oraz pozostałych podmiotów uczestników systemu finansowego. Z kolei w drugiej grupie znajdują się czynniki zewnętrzne, to jest czynniki wynikające z niedoskonałości rynku finansowego, zmienności otoczenia gospodarczego oraz wyzwań współczesnej gospodarki¹⁹.

Z punktu widzenia funkcjonowania banków dynamika kreacji i implementacji innowacji w tych instytucjach zależy od wielu czynników sektorowych, takich jak²⁰: poziom rozwoju krajowego systemu bankowego, tempo zachodzących w nim zmian technologicznych, powiązania oraz dostęp do wiedzy, ukształtowane struktury organizacyjne i zmiany instytucjonalne w systemie bankowym i/lub finansowym.

Znaczenie innowacji finansowych

Specyfika funkcjonowania banków oraz niematerialność produktów, które oferują, powoduje, iż banki w celu budowania przewagi konkurencyjnej coraz częściej wykorzystują innowacje. Ujęcie innowacji jako czynnika konkurencyjności zdeteterminowane jest wieloma przesłankami, a mianowicie²¹:

- Innowacje zawierają element nowości i zmiany, mają więc charakter dynamiczny i twórczy.

¹⁷ W literaturze przedmiotu wyróżnia się dwa podejścia wykorzystywane do wyjaśnienia motywów wprowadzania innowacji finansowych, tj. popytowe i podaźowe. Por.: F.J. Fabozzi, F. Modigliani, *Capital Markets ...*, op. cit.

¹⁸ Szerzej: L. Anderloni, P. Bongini, *Is Financial...*, op. cit., s. 42; F.J. Fabozzi, F. Modigliani, *Capital Markets ...*, op. cit., s. 27; D.T. Llewellyn, *Financial Innovation and the Economics of Banking and the Financial System*, [w:] *Financial Innovation...*, eds. L. Anderloni, D.T. Llewellyn, R.H. Schmidt, op. cit., s. 7; J. Socha, *Rynek papierów wartościowych w Polsce*, Olympus, Warszawa 2003, s. 25-30; W. Tarczyński, M. Zwolankowski, *Inżynieria finansowa*, Agencja Wydawnicza Placet, Warszawa 1999, s. 53.

¹⁹ L. Anderloni, P. Bongini, *Is Financial ...*, op. cit.; F.J. Fabozzi, F. Modigliani, *Capital Markets...*, op. cit.

²⁰ *Polityka pieniężna*, red. A. Sławiński, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 39.

²¹ T. Ball-Woźniak, *Innowacyjność w ujęciu podmiotowym. Uwarunkowania instytucjonalne*, PWE, Warszawa 2012, s. 57.

- Innowacje są czynnikiem powiązanim z pozostałymi czynnikami determinującymi wzrost konkurencyjności, co przedkłada się na efektywność działań banku.
- Oddziaływanie innowacji na pozostałe czynniki konkurencyjności ma z reguły charakter synergicznie pozytywny.
- Innowacje silnie oddziałują na kreowanie popytu rynkowego.

Podkreślić należy, iż zbudowanie przewagi konkurencyjnej w banku za pomocą innowacji nie jest rzeczą prostą, co wynika z samej specyfiki innowacji²². Aby innowacje finansowe stały się elementem wyróżniającym bank, powinny one dotyczyć nie tylko nowych operacji bankowych czy instrumentów finansowych, ale też zmian w obszarach determinujących ich działalność.

Wykorzystanie innowacji finansowych przez instytucje finansowe, w tym również banki, niesie za sobą liczne korzyści, do których zaliczyć można przede wszystkim²³:

- wzrost liczby klientów i zwiększenie ich satysfakcji,
- poprawę współpracy z kooperantami,
- uzyskanie przewagi konkurencyjnej,
- umocnienie pozycji rynkowej,
- poprawę wizerunku,
- pośrednie korzyści finansowe.

Podstawowe korzyści wynikające z implementacji wybranych rodzajów innowacji finansowych prezentuje tabela 3.

Zastosowanie innowacji finansowych w bankach komercyjnych jest bardzo szerokie. Sprzyjają one bowiem²⁴:

- celom spekulacyjnym,
- regulowaniu płynności finansowej i zarządzaniu kapitałem regulacyjnym,
- omijaniu regulacji nadzorczych i osiąganiu efektu optymalizacji podatkowej,
- transgranicznemu transferowi ryzyka z udziałem podmiotów reprezentujących różne segmenty rynku finansowego,
- zmniejszeniu dyscypliny regulacyjnej i/lub rynkowej w kreowaniu instrumentów finansowych,
- zastosowaniu i poprawie warunków wykorzystania dźwigni finansowej w procesach inwestycyjnych,
- omijaniu regulacji ostrożnościowych i rzeczywistej ocenie skali wynikającego z nich ryzyka,
- wzrostowi ich wartości rynkowej.

²² Wprowadzanie innowacji finansowych charakteryzuje zwiększone ryzyko ze względu na możliwość łatwej ich imitacji. Wynika to przede wszystkim z ich niematerialnego charakteru, wysokich kosztów wprowadzania, rosnącej szybkości ich zmian oraz trudności w zapewnieniu bezpieczeństwa. Por.: H. Davidson, T. Watkins, M. Wright, *Developing New Personal Financial Products – Some Evidence on the Role of Market Research*, „International Journal of Bank Marketing” 1989, No. 1, s. 8-15.

²³ L. Anderloni, P. Bongini, *Is Financial ...*, op. cit., s. 43; S.A. Lumpkin, *Regulatory Issues Related to Financial Innovation*, „OECD Journal: Financial Market Trends” 2009, Vol. 2, s. 91-121.

²⁴ P. Niedziółka, *Innowacje na rynku transferu ryzyka kredytowego a stabilność finansowa*, „Bank i Kredyt” 2012, nr 3, s. 4-5.

Tabela 3. Korzyści z wprowadzania innowacji

Rodzaj i istota innowacji	Korzyści z innowacji
Innowacje produktowe Polegają na wprowadzaniu nowego produktu do istniejącej oferty, ponownym zdefiniowaniu produktu lub opracowaniu nowego pakietu produktów, zmodyfikowaniu lub rozszerzeniu zakresu danej usługi (cech funkcjonalnych lub użytkowych).	– Są wdrażane na rynek w relatywnie krótkim czasie. – Nie wymagają istotnych zmian w technologii. – Dają możliwość relatywnie szybkiego zwrotu z inwestycji. – Dają możliwość zwiększenia udziału w rynku. – Przyciągają nowych klientów oraz wzmacniają relacje z aktualnymi klientami. – Korzyści z tytułu wczesnego wprowadzania innowacji na rynek są niskie i szybko przemijają.
Innowacje procesowe Polegają na usprawnieniach w: procesach dystrybucji usług finansowych (np. nowe kanały dystrybucji, nowa ich funkcjonalność), rozliczeniach transakcji, procesach wewnętrznych lub procesach finansowych.	– Umożliwiają bankowi uzyskanie przewagi konkurencyjnej w dłuższej perspektywie czasowej. – Przyczyniają się do obniżenia kosztów jednostkowych świadczonych usług.
Innowacje marketingowe Polegają na wdrażaniu nowej metody marketingowej wiążącej się z istotnymi zmianami w konstrukcji produktu, jego dystrybucji, promocji lub strategii cenowej. Zmiana musi być elementem nowej koncepcji lub strategii marketingowej wynikającej z odchodzenia od metod marketingowych stosowanych do tej pory.	– Umożliwiają lepsze zaspokojenie potrzeb klientów. – Pozwalają na otwarcie nowych rynków zbytu. – Przyczyniają się do zwiększania sprzedaży poprzez nowe pozycjonowanie produktu na rynku.
Innowacje organizacyjne Polegają na wdrażaniu nowych metod organizacyjnych w przyjętych przez banki zasadach działania, organizacji stanowisk pracy czy też w kształtowaniu relacji z otoczeniem.	– Umożliwiają redukcję kosztów administracyjnych, kosztów transakcyjnych czy też kosztów dostaw. – Pozwalają na podniesienie poziomu wydajności pracy pracowników. – Dają zwiększony dostęp do nieskodyfikowanej wiedzy zewnętrznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: M. Marcinkowska, *Innowacje finansowe w bankach*, [w:] *Innowacyjność w systemie bankowym*, red. B. Mikołajczyk, Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica nr 266, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012, s. 78-85

Wprowadzanie różnych typów innowacji finansowych przez banki przynosi im wiele korzyści. Przyczyniają się one w głównej mierze do lepszego dostosowania się banków do nieustannie zmieniających się potrzeb i preferencji klientów. Znajduje to swoje przełożenie we wzroście liczby klientów, zwiększeniu ich satysfakcji, a także daje możliwość dywersyfikacji ryzyka prowadzonej działalności i przyczynia się do wzrostu rentowności banku. Dodatkowo wprowadzanie innowacji finansowych w bankach przynosi również szereg korzyści dla otoczenia, w którym one funkcjonują²⁵.

Podsumowanie

Współcześnie dostosowywanie się banków zarówno do nieustannie zmieniającego się otoczenia, jak i potrzeb i oczekiwań klientów stanowi przejaw ich kreatywności. Banki, aby rozwijać się oraz utrzymywać wysoką pozycję konkurencyjną na rynku, muszą zatem charakteryzować się umiejętnością w tworzeniu zmian. Źródłem tych zmian są właśnie innowacje finansowe, które charakteryzują się wysokim poziomem nowoczesności i konkurencyjności.

Literatura

1. Al-Kaber M., *Rynki finansowe*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2010.
2. Anderloni L., Bongini P., *Is Financial Innovation Still a Relevant Issue?*, [w:] *Financial Innovation in Retail and Corporate Banking*, eds. L. Anderloni, D.T. Llewellyn, R.H. Schmidt, Edward Elgar, Cheltenham 2009.
3. Bakalarczyk S., *Innowacje bankowe. Bankowość elektroniczna, bankowość inwestycyjna i inżynieria finansowa*, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2006.
4. Ball-Woźniak T., *Innowacyjność w ujęciu podmiotowym. Uwarunkowania instytucjonalne*, PWE, Warszawa 2012.
5. Błach J., *Innowacje finansowe i ich znaczenie we współczesnym systemie finansowym – identyfikacja i systematyzacja problemu*, „e-Finanse” 2011, nr 7(3).
6. Dabic M., Cvijanovic V., Gonzalez-Loureiro M., *Keynesian, Post-Keynesian Versus Schumpeterian, Neo-Schumpeterian. An Integrated Approach to the Innovation Theory*, „Management Decision” 2011, Vol. 49(2).
7. Davidson H., Watkins T., Wright M., *Developing New Personal Financial Products – Some Evidence on the Role of Market Research*, „International Journal of Bank Marketing” 1989, No. 1.
8. Dolińska M., *Innowacje w gospodarce opartej na wiedzy*, PWE, Warszawa 2010.
9. Drucker P.F., *Innowacje i przedsiębiorczość*, PWE, Warszawa 1992.
10. Fabozzi F.J., Modigliani F., *Capital Markets. Institutions and Instruments*, Pearson Education International, Upper Saddle River 2003.
11. Frame W.S., White L.J., *Technological Change, Financial Innovation and Diffusion in Banking*, Federal Reserve Bank of Atlanta, Atlanta 2009.
12. Gemzik-Salvach A., *Innowacje finansowe jako przyczyna kryzysu na rynkach finansowych*, „e-Finanse” 2009, nr 3.

²⁵ Wśród najistotniejszych należy wymienić: unikanie lub ograniczanie podatków bądź regulacji ostrożnościowych, zmniejszanie kosztów transakcyjnych oraz zwiększanie płynności; ograniczanie kosztów agencji, redukowanie asymetrii informacyjnej między grupami wewnątrz banku oraz na zewnątrz; wzrost dywersyfikacji ryzyka. Por.: M. Dolińska, *Innowacje w gospodarce opartej na wiedzy*, PWE, Warszawa 2010, s. 18.

13. Grudzewski W.M., Hejduk I.K., Sankowska A., Wańtuchowicz M., *Sustainability w biznesie, czyli przedsiębiorstwo przyszłości. Zmiany paradygmatów i koncepcji zarządzania*, Poltext, Warszawa 2010.
14. Gubler Z.J., *Instruments, Institutions and the Modern Process of Financial Innovation*, <http://ssrn.com/abstract=1608409>.
15. Juhkam A., *Financial Innovation in Estonia*, „PRAXIS Working Paper” 2003, No. 6.
16. Llewellyn D.T., *Financial Innovation and the Economics of Banking and the Financial System*, [w:] *Financial Innovation in Retail and Corporate Banking*, eds. L. Anderloni, D.T. Llewellyn, R.H. Schmidt, Edward Elgar, Cheltenham 2009.
17. Lumpkin S.A., *Regulatory Issues Related to Financial Innovation*, „OECD Journal: Financial Market Trends” 2009, Vol. 2.
18. Marcinkowska M., *Innowacje finansowe w bankach*, [w:] *Innowacyjność w systemie bankowym*, red. B. Mikołajczyk, Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica nr 266, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012.
19. Niczyporuk P., Talecka A., *Bankowość. Podstawowe zagadnienia*, Temida 2 Wydawnictwo Stowarzyszenia Absolwentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2011.
20. Niedziółka P., *Innowacje na rynku transferu ryzyka kredytowego a stabilność finansowa*, „Bank i Kredyt” 2012, nr 3.
21. *Polityka pieniężna*, red. A. Sławiński, C.H. Beck, Warszawa 2011.
22. *Przedsiębiorstwo przyszłości*, red. W.M. Grudzewski, I.K. Hejduk, Difin, Warszawa 2000.
23. Pyka I., *Produktowe innowacje banków komercyjnych. Analiza przyczynowo-skutkowa*, [w:] *Innowacje w bankowości i finansach*, t. 1, red. I. Pyka, J. Cichy, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Studia Ekonomiczne nr 173, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2013.
24. Socha J., *Rynek papierów wartościowych w Polsce*, Olympos, Warszawa 2003.
25. Stradomski M., *Innowacje finansowe w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa*, Grafika, Poznań 2006.
26. Tarczyński W., Zwolankowski M., *Inżynieria finansowa*, Agencja Wydawnicza Placet, Warszawa 1999.
27. Tufano P., *Financial Innovation*, [w:] *Handbook of the Economics of Finance*, eds. G. Constantinides, M. Harris, R. Stulz, Amsterdam 2003.
28. *Wspólna Europa – innowacyjność w działalności przedsiębiorstw*, red. H. Brdulak, T. Gołębiowski, Difin, Warszawa 2003.
29. Zastempowski M., *Uwarunkowania budowy potencjału innowacyjnego polskich małych i średnich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2010.
30. *Innowacje w polskim sektorze bankowym – rozwój bankowości elektronicznej*, [w:] *Innowacyjność w systemach finansowych*, red. B. Mikołajczyk, Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica nr 266, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012.

ROLE OF INNOVATION FINANCIAL ACTIVITIES OF COMMERCIAL BANKS

Abstract: Undoubtedly, in recent years an important element in achieving a competitive advantage in the financial sector, especially banking is innovation. They represent a critical factor in determining the potential of banks to adapt to new market conditions. They contribute not only to maintain the banks' positions in the market but also shape the changes in the existing ways of functioning and introduction of new methods of customer service. The aim of the article is to present, in the context of the specific nature of financial innovation, their role in the activities of banks, as well as identify potential benefits associated with the implementation of financial innovation by banks.

Keywords: financial innovation, types of financial innovation, determinants of financial innovation, the benefits of financial innovation